

De ce sunt atâți evrei printre laureații Premiului Nobel

De Getta Neumann

Articolul semnat de doi profesori de la Yale Law School, Amy Chua and Jed Rubinfeld, tratează un subiect care mă preocupă demult: de ce unele grupuri etnice sau religioase se disting de celelalte prin reușită financiară, culturală și socială.

Este un fapt incontestabil, afirmă autorii, că anumite grupuri etnice sau religioase au mai mult succes decât altele. Americanii indieni, iranieni, libanezi, chinezi, evrei, printre alții, dețin, proporțional, numeroase poziții de conducere și/sau dispun de averi considerabil mai importante decât alte grupuri. Succesul evreilor este poate cel mai cunoscut: cu toate că evreii constituie mai puțin de 2% din populația Statelor Unite, ei dețin o treime din posturile în Tribunalul Suprem, două treimi din distincțiile Tony Award pentru poeți și compozitori, aproximativ o treime din premiile Nobel.

Explicația cea mai simplă ar fi că succesul se datorează condițiilor de trai, mediului familial prosper sau moștenirii genetice, adică unor aptitudini ereditare. Dar, nu este așa. Mormonii, de pildă, au pornit dintr-o situație foarte modestă, mizerabilă chiar, indienii și chinezii, de cele mai multe ori, așisderea. În școli, în universități, în lumea afacerilor, însă, aceste grupuri sunt disproporționat de bine reprezentate. Dacă afro-americanii și hispanicii au un coeficient de reușită deosebit de scăzut în general, noii imigranți din multe țări africane ating, în schimb, un nivel de educație ridicat, cei mai proeminenți fiind nigerienii, care reprezintă mai puțin de 1% din populația de culoare în Statele Unite, și totuși, în 2013, constituie aproape un sfert din studenții de culoare la Harvard Business School.

Interesant este și că aceste comunități cunosc perioade de ascensiune și de decădere. De exemplu, grupul considerat de elită WASP este în declin, pe când grecii americani sunt pe panta de ascensiune. Șansa de reușită dispare cu încetul începând de la a doua generație. Copiii de origine asiatică au rezultate mult superioare față de copiii albi, dar un studiu a constatat că elevii americani de origine asiatică din a treia generație nu obțineau rezultate mai bune decât cei albi, deci succesul primei generații demimigranți nu se datorează eredității.

Sunt trei factori, susțin autorii, care determină șansele de reușită, o reușită definită prin carieră și bunăstare: un complex de superioritate – încrederea în

calitățile excepționale ale comunității etnice sau religioase de care aparțin; apoi, exact opusul, un complex de inferioritate, produs de un sentiment de nesiguranță, impresia că ceea ce realizezi nu este suficient; și, al treilea factor, controlul impulsurilor, capacitatea de a rezista tentațiilor.

Am aplicat această formulă la comunitatea evreilor și mi se pare că ea explică în mare parte fenomenul excelenței evreilor în multe domenii. Faptul că și-au păstrat identitatea timp de 2000 de ani în diaspora, fără o țară și o limbă comună, inspiră un sentiment de mândrie, un sentiment de superioritate. Faptul că au supraviețuit în ciuda persecuțiilor și a tentativelor de anihilare este de asemenea o sursă de încredere în sine. Lista celor cărora li s-a decernat premiul Nobel, a celebrităților în lumea culturii, dar și a politicii și a finanței este uimitor de lungă. Iudaismul este fundamentul moralei și gândirii occidentale, fapt care nu poate fi ignorat.

Sentimentul de nesiguranță este reversul complexului de superioritate, cu care coabitează totuși armonios. Refuzul aproape permanent al mediului înconjurător de a accepta minoritatea evreilor, pericolul de a fi difamați, calomniați, atacați, alungați au creat simțul insecurității, cuplat la unii de asimilarea stereotipurilor antisemite, astfel că nesiguranța se transformă în ură de sine. În același timp, conștiința de a fi în pericol declanșează o reacție de reziliență și activează forțe care conduc spre succes.

Controlul pornirilor naturale se întipărește din fragedă copilărie. Copiii evrei aud de nenumărate ori de la părinți că ei trebuie să învețe, să muncească mai bine, mai intensiv decât ceilalți, pentru a avea șansa să fie răsplățiți în ciuda apartenenței iudaice. Succesul este o obligație față de grup și față de familie, ale căror așteptări trebuie satisfăcute. Într-o lume, unde existența nu e sigură, trebuie să studiezi ca să posezi ceva care nu ți se poate lua, trebuie să-ți franezi impulsurile și să faci sacrificii.

Acest mănunchi de deziderate ar fi cheia succesului, argumentează autorii pe baza a numeroase exemple și studii, - un succes care nu este sinonim cu fericirea. Sentimentul de nesiguranță și controlul excesiv al dorințelor produc frustrări și probleme psihice, amânarea plăcerilor prezentului pentru a realiza obiective îndepărtate poate fi în detrimentul echilibrului sufletesc, iar sentimentul de superioritate poate fi cauza izolării sociale.

În afară de toate acestea, presiunea de a „reuși” este împotriva curentului hedonist care a început, mi se pare, în anii 60, odată cu mișcarea hippie, pentru care țelul suprem este dragostea și fericirea. Nici banii, nici puterea nu fac fericirea, o știm bine. În zilele noastre, părinții își laudă copiii, îi încurajează să aibă încredere în sine, indiferent de rezultate. În cultura contemporană, controlul impulsurilor nu este la modă. *Enjoy !*, auzim și o spunem mereu, savurează clipa,

nu te gânde la ziua de mâine! Dacă toți ar păși pe această cale, omenirea nu ar face progrese spectaculoase, dar individul ar fi, probabil, mai fericit, cu siguranță mai puțin stresat. Prea mult stres nu e sănătos, fără stres, lâncezim.

Presupunând că autorii articolului au dreptate să elimine factorul genetic, rămâne de văzut dacă supra-reprezentarea evreilor în practic orice domeniu se va perpetua. Nu avem motiv să ne facem griji în ce privește complexul de superioritate (toate elementele sus-menționate sunt valabile în continuare), nici în ce privește starea de nesiguranță (antisemitismul și anti-sionismul sunt în floare). Cu controlul impulsurilor nu stăm prea bine. Ajunge să ne gândim la faima Tel Aviv-ului ca oraș ce nu doarme, la trip-urile tinerilor în India sau America de Sud sau la trendul de fitness și relaxare pretutindeni. Dar, la urma urmei, un dram de nepăsare, de *laisser-faire*, *laisser-aller* și *savoir-vivre* nu strică după un stres milenar.

What Drives Success

By Amy Chua and Jeb Rubenfeld

<http://www.nytimes.com/2014/01/26/opinion/sunday/what-drives-success.html>